

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1976/53

Karar Sayısı:1977/15

Karar Günü:8/3/ 1977

Resmi Gazete tarih/sayı:17.5.1977/15940

İtiraz yoluna başvuran : Danıştay 5 inci Dairesi

İtirazın konusu : 1/3/1975 günlü, 15169 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1868 sayılı 1975 yılı Bütçe Kanununun 35. maddesinin iptali istenmiştir.

I- OLAY:

Davacı beşinci derecenin birinci kademesinde iken, hakkında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1897 sayılı Yasa ile değişik 68. maddesi uygulanarak 2/6/1975 gününde birinci derece kadrolu bir göreve atanmıştır. Ancak ilgili kamu kuruluşu davacının birinci derecenin birinci kademesinden aylık alamayacağını, 1975 yılı Bütçe Kanununun 35. maddesi uyarınca bu gibi hallerde kazanılmış hak aylık derece kademesinin en çok üç üst derece ve kademesinden aylık ödenebileceğini 17/7/1975 gününde kararlaştırılmış ve bu işlem davacıya 22/7/1975 gününde tebliğ edilmiştir. Aylığının birinci derecenin birinci kademesinden ödenmesi yolunda davacının ileri sürdüğü itirazın reddedilmesi üzerine Danıştay 5. Dairesinde açılan davada, davalı İdarenin dayandığı 1868 sayılı 1975 yılı Bütçe Kanununun 35. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu savı öne sürülmüş, 5. Daire itirazın ciddi nedenlere dayandığını kabul ederek söz konusu 35. maddenin iptali isteğiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.

III- METİNLER:

1- 1/3/1975 günlü 15164 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan ve aynı günde yürürlüğe giren 1868 sayılı 1975 yılı Bütçe Kanununun itiraz konusu 35. maddesi şöyledir :

Madde 35- Malî Yıl içinde:

A) Genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli idareler, döner sermayeli kuruluşlar, belediyeler, özel idareler ve kamu iktisadî teşebbüslerinde, Devlet Memurları Kanununun 68 inci maddesine göre kazanılmış hak aylıkları üzerindeki 1 - 4 üncü derece kadrolara atanacak olanlara, en çok kazanılmış hak aylık derece ve kademelerinin üç üst derece ve kademesinden aylık ödenir.

B) Genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli idareler, döner sermayeli kuruluşlar, belediyeler, özel idareler, kamu iktisadî teşebbüslerinde (Sermayesinin yarısından fazlası yukarıda sayılan kuruluşlara ait olanlar dahil) özel ve toplu sözleşmelerle istihdam olunan personele ödenecek ücretler ile sağlanan nakdi ve aynî menfaatlerin yıllık tutarının on ikide birinin gayri safi miktarı 20.000 lirayı geçemez.

Aynî menfaatler, sözleşmeler itibariyle, Maliye Bakanınca görevlendirilecek üç kişilik bir kurul tarafından değerlendirilir. Limiti aşan sözleşmelerin yeniden düzenlenmesi, mümkün olmadığı takdirde, limiti aşan kısım gelir bütçesinde açılacak özel bir tertibe gelir kaydolanmak üzere Hazineye yatırılır. Bu madde hükümlerine uyulmaması halinde 6183 sayılı Kanun, hükümlerine göre takibat yapılır.

2- Dayanılan Anayasa Hükmü:

Madde 126- Devletin ve kamu iktisadî teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamaları yıllık bütçelerle yapılır.

Kanun, kalkınma planları ile ilgili yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usuller koyabilir.

Genel ve katma bütçelerin nasıl yapılacağı ve uygulanacağı kanunla gösterilir. Bütçe Kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiç bir hüküm konulamaz.

3- İlgili Metinler :

a) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 68. maddesinin 31/7/1970 günlü, 1327 sayılı Kanunla değişik şekli şöyledir:

"Madde 68- Derece yükselmesinde süre ve usul:

Sınıfların giriş derecelerinden gayri bir derecesindeki kadroda açılma olduğu takdirde bir alt derecedeki memurlardan;

a) Derecesi içinde en az 3 yıl (ilkokul mezunları 5, ortaokul ve dengi, lise ve dengi okullar mezunları 4 yıl) bulunmuş ve bu derecenin 3 üncü kademe aylığını (İlkokul mezunları 5, ortaokul ve dengi, lise ve dengi okullar mezunları 4 üncü kademe aylığını) fiilen 1 sene almış,

b) Açılan kadronun tahsis edildiği görev için kuruluş kanunlarına yoksa bu kanuna göre hazırlanacak görev ve çalışma yönetmeliklerinde belirtilen nitelikleri ihraz etmiş,

c) Sicil bakımından bir üst dereceye yükselebilecek nitelikte olduğu kurumun "Değerlendirme Kurulları" tarafından tespit edilmiş,

Olanlar "yeterlik ve yarışma seçmesi" veya "yeterlik veya yarış sınavında başarı gösterdiklerinde üst dereceye yükseltilir.

(Yeterlik veya yarışma seçmesi)veya (Yeterlik veya yarışma sınav) larının genel esasları Devlet Personel Dairesi tarafından hazırlanacak bir tüzükle belirtilir. Kurumlar bu tüzük esasları içinde yönetmelikler yapabilirler.

Sınıfların 1, 2, 3 ve 4 üncü derecelerindeki kadrolara, derece yükselmelerindeki süre kaydı aranmaksızın tayinindeki usule göre daha aşağı derecelerden memur tayini caizdir.

Ancak, bu şekilde bir atamanın yapılabilmesi için, memurun en az 10 yıl 13/12/1960 tarihli ve 160 sayılı Kanunun 4 üncü maddesine tabi kurumlarda çalışmış, yasama organı üyeliğinde bulunmuş olması ve tayin olunacağı görev için gerekli nitelikleri kazanmış bulunması şarttır.

Bu suretle üst dereceye atanan memurlar bu görevlerde kaldıkları sürece atandıkları kadronun aylığını alırlar. Bu gibilerin atandıkları kadro aylığı emekli aylığının hesabında ve başka görevlere atanma halinde kazanılmış hak sayılmaz Bunların atandıkları üst kadrolarda geçirdikleri her yıl 1 kademe ilerlemesi ve her 3 yıl bir derece yükseltilmesine esas olacak şekilde değerlendirilir."

b) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1327 sayılı Yasa ile değişik 68. maddesinin 12 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değiştirilen metni şöyledir (Resmî Gazete : 31/5/1974 gün, Sayı : 14901) :

"Derece yükselmesinin şartları ve usulü:

Madde 68- A) Derece yükselmesi yapılabilmesi için bir üst dereceden boş kadronun bulunması gereklidir.

Bundan başka derece yükselmesi yapılacak memurun:

a) Derecesi içinde en az 3 yıl (İlkokul ile ortaokul dengi okulları bitirenler 4 yıl) bulunmuş ve bu derecenin 3 üncü kademe aylığını (ilkokul ile ortaokul ve dengi okulları bitirenler 4 üncü kademe aylığını) fiilen 1 yıl almış,

b) Kadronun tahsis edildiği görev için kuruluş kanunlarında belirtilen nitelikleri elde etmiş,

c) Sicil bakımından bir üst dereceye yükelebilecek nitelikte bulunduğu kurumun değerlendirme kurulları tarafından saptanmış,

d)"Yeterlik veya yarışma seçmesini" veya "yeterlik veya yarışma sınavı" nı kazanmış, olması şarttır.

"Yeterlik veya yarışma seçmesi" ile "yeterlik veya yarışma sınavı" nın genel esasları Devlet Personel Dairesi tarafından hazırlanacak bir genel yönetmelikle belirtilir. Kurumlar, bu genel yönetmelik esasları çerçevesinde özel yönetmelikler yapabilirler.

B) Eğitim ve öğretim hizmetleri sınıfı hariç, sınıfların 1, 2, 3 ve 4 üncü derecelerindeki kadrolarına, derece yükselmesindeki süre kaydı aranmaksızın, atanmasındaki usule göre daha aşağı derecelerden memur atanabilir.

Ancak, bu şekilde bir atamanın yapılabilmesi için, memurun yüksek öğrenim görmüş olması, 3 ve 4. derecedeki görevlere atanabilmek için en az 5 yıl, 1 ve 2 nci derecedeki görevlere atanabilmek için ise en az 7 yıl, 13/12/1960 tarihli ve 160 sayılı Kanunun 4 üncü maddesine tabi kurumlarda fiilen çalışmış olması ve atanacakları görevin gerektirdiği nitelikleri kazanmış bulunması şarttır. (Yasama organı üyeliğinde kanunla kurulan fonlarda ve muvazzaf askerlikte, yedek subaylıkta okul devresi dahil geçen süreler 5 ve 7 yıllık sürenin hesabında dikkate alınır.)

Yukarıdaki fıkraya göre üst dereceye atananların bu derecelerde geçirdikleri süreler, kademe ilerlemesinde (üst dereceye atanmaları halinde 161 inci maddenin (A) fıkrası uyarınca) değerlendirilir. Ayrıca, bu kadrolarda geçirdikleri her yıl bir kademe ilerlemesi ve her üç yıl bir derece yükselmesi sayılmak suretiyle kazanılmış hak ve emeklilik keseneğine esas aylık derecelerinin yükseltilmesinde gözönüne alınır. Ancak, atandıkları kadro aylıkları, başka görevlere atanma halinde kazanılmış hak sayılmaz.

Bunlardan daha aşağı dereceye atananların tekrar aynı dereceye atanmaları halinde bu derecede evvelce almış oldukları kademe ilerlemeleri değerlendirilir."

c) 26 Mayıs 1975 günü, 15247 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1897 sayılı Kanunla değişik 68. madde şöyledir:

Madde 68- Derece yükselmesinin şartları ve usulü :

A) Derece yükselmesi yapabilmesi için bir üst dereceden boş kadronun bulunması gereklidir.

Bundan başka derece yükselmesi yapılacak memurun :

a) Derecesi içinde en az 3 yıl bulunmuş ve bu derecenin 3 üncü kademe aylığını fiilen 1 yıl almış,

- b) Kadronun tahsis edildiği görev için kuruluş kanunlarında belirtilen nitelikleri elde etmiş,
 - c) Sicil bakımından bir üst dereceye yükselebilecek nitelikte bulunduğu kurumun değerlendirme kurulları tarafından saptanmış,
 - d) "Yeterlik veya yarışma seçmesini" veya "Yeterlik veya yarışma sınavını" kazanmış,
- Olması şarttır.

"Yeterlik veya yarışma seçmesi" ile "Yeterlik veya yarışma sınavı"nın genel esasları, Devlet Personel Dairesi tarafından hazırlanacak bir genel yönetmelikle belirtilir. Kurumlar, bu genel yönetmelik esasları çerçevesinde özel yönetmelikler yapabilirler.

B) Eğitim ve öğretim hizmetleri sınıfı hariç, sınıfların, 1, 2, 3 ve 4 üncü derecelerdeki kadrolarına, derece yükselmesindeki süre kaydı aranmaksızın, "atanmasındaki usule göre daha aşağı derecelerden memur atanabilir.

Ancak, bu şekilde bir atamanın yapılabilmesi için memurun yüksek öğrenim görmüş olması, 3 ve 4 üncü derecedeki görevlere atanabilmek için en az 7 yıl, 1 ve 2 nci derecedeki görevlere atanabilmek için ise en az 10 yıl, 13/12/1960 tarihli ve 160 sayılı Kanunun 4 üncü maddesine tabi kurumlarda fiilen çalışmış olması ve atanacakları görevin gerektirdiği nitelikleri kazanmış bulunması şarttır. (Yasama organı üyeliğinde kanunla kurulan fonlarda ve muvazzaf askerlikde, yedek subaylıkta okul devresi dahil geçen süreler 7 ve 10 yıllık sürenin hesabında dikkate alınır.)

Yukarıdaki fıkraya göre üst dereceye atananların, bu kadrolarda geçirdikleri her yıl bir kademe ilerlemesi ve her üç yıl bir derece yükselmesi sayılmak suretiyle kazanılmış hak ve emeklilik keseneğine esas aylık derecelerinin yükseltilmesinde gözönüne alınır. Ancak, atandıkları kadro aylıkları, başka görevlere atanma halinde kazanılmış hak sayılmaz.

d) İlgili Anayasa Maddeleri Şunlardır :

Madde 64- Kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, Devletin bütçe ve kesinhesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek, para basılmasına, genel ve özel af ilânına, mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkilerindendir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi kanunla, belli konularda, Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararnameler çıkarmak yetkisi verebilir. Yetki veren kanunda, çıkarılacak kararnamelerin amacı, kapsamı ve ilkeleriyle bu yetkiyi kullanma süresinin ve yürürlükten kaldıracak kanun hükümlerinin açıkça gösterilmesi ve kanun hükmünde kararnamede de yetkinin hangi kanunla verilmiş olduğunun belirtilmesi lâzımdır .

Bu kararnameler, Resmî Gazete'de yayımlandıkları gün yürürlüğe girerler. Ancak, kararnamede yürürlük tarihi olarak daha sonraki bir tarih de gösterilebilir. Kararnameler, Resmî Gazete'de yayımlandıkları gün Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.

Yetki kanunları ve Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan kararnameler, Anayasa'nın ve Yasama Meclisleri içtüzüklerinin kanunların görüşülmesi için koyduğu kurallara göre ,ancak, komisyonlarda ve genel kurullarda diğer kanun tasan ve tekliflerinden önce ve ivedilikle görüşülüp karara bağlanır.

Yayımlandıkları gün Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmayan kararnameler, bu tarihte, Türkiye Büyük Millet Meclisince reddedilen kararnameler bu kararın Resmî Gazete'de

yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Değiştirilerek kabul edilen kararnamelerin değiştirilmiş hükümleri, bu değişikliklerin Resmî Gazete'de yayımlandığı gün yürürlüğe girer.

Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel hak ve hürriyetler ile dördüncü bölümünde yer alan siyasî haklar ve ödevler kanun hükmünde kararnamelerle düzenlenemez. Anayasa Mahkemesi, bu kararnamelerin Anayasa'ya uygunluğunu da denetler.

Madde 92- Kanun tasarı ve teklifleri önce Millet Meclisinde görüşülür.

Millet Meclisinde kabul, değiştirilerek kabul veya reddedilen tasarı ve teklifler Cumhuriyet Senatosuna gönderilir.

Millet Meclisinde kabul edilen metin, Cumhuriyet Senatosunca değişiklik yapılmadan kabul edilirse, bu metin kanunlaşır.

Cumhuriyet Senatosu kendisine gelen metni değiştirerek kabul ederse, Millet Meclisinin bu değişikliği benimsemesi halinde metin kanunlaşır.

Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimsemezse, her iki Meclisin ilgili komisyonlarından seçilecek eşit sayıdaki üyelerden bir karma komisyon kurulur. Bu komisyonun hazırladığı metin Millet Meclisine sunulur. Millet Meclisi, karma komisyonca veya Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır. Cumhuriyet Senatosunda üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kabul edilmiş olan madde değişikliklerinde, Millet Meclisinin kendi ilk metnini benimsemesi için üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir. Bu halde açık oya başvurulur.

Millet Meclisinin reddettiği bir tasarı veya teklif, Cumhuriyet Senatosunca da reddedilirse düşer.

Millet Meclisinin reddettiği bir tasarı veya teklif, Cumhuriyet Senatosunca olduğu gibi veya değiştirilerek kabul edilirse, Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metni yeniden görüşür. Cumhuriyet Senatosunun metni Millet Meclisince benimsenirse, kanunlaşır; reddedilirse, tasarı veya teklif düşer; Cumhuriyet Senatosundan gelen metin Millet Meclisince değiştirilerek kabul edilirse, 5 inci fıkra hükümleri uygulanır.

Cumhuriyet Senatosunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ile tümü reddedilen bir metnin Millet Meclisi tarafından kabulü için, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu lâzımdır. Bu halde açık oya başvurulur.

Cumhuriyet Senatosunca üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile tümü reddedilen bir metnin kanunlaşabilmesi, Millet Meclisi tarafından üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile kabul edilmesine bağlıdır. Bu halde açık oya başvurulur.

Cumhuriyet Senatosu, kendisine gönderilen bir metni, Millet Meclisi komisyonlarında ve genel kurulundaki görüşme süresini aşmayan bir süre içinde karara bağlar; bu süre üç ayı geçemez ve ivedilik hallerinde onbeş günden, ivedi olmayan hallerde bir aydan kısa olamaz. Bu süreler içinde karara bağlanmayan metinler, Cumhuriyet Senatosunca, Millet Meclisinden gelen şekliyle kabul edilmiş sayılır. Bu fıkra da belirtilen süreler Meclislerin tatili devamınca işlemez.

Yasama Meclislerinin ve mahallî idarelerin seçimleri ve siyasî partilerle ilgili tasarı ve tekliflerin kabul veya reddinde yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanır. Ancak, karma komisyon kurulmasını gerektiren hallerde, karma komisyonun raporu, Türkiye Büyük Millet Meclisinin birleşik toplantısında görüşülür ve karara bağlanır; Türkiye Büyük Millet Meclisinin birleşik

toplantısında Millet Meclisinin ilk metninin kabulü için üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu lâzımdır. 8 inci ve 9 uncu fıkralar hükümleri saklıdır.

Madde 93- Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilen kanunları on gün içinde yayınlar; uygun bulmadığı kanunu, bir daha görüşülmek üzere, bu hususta gösterdiği gerekçe ile birlikte, aynı süre içinde Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir. Bütçe kanunları ve Anayasa bu hükmün dışındadır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, geri gönderilen kanunu yine kabul ederse, kanun Cumhurbaşkanınca yayınlanır.

Madde 94- Genel ve katma bütçe tasarıları ile millî bütçe tahminlerini gösteren rapor, malî yılbaşından en az üç ay önce Bakanlar Kurulu tarafından, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.

Bu tasarılar ve rapor, otuzbeş milletvekiliyle onbeş Cumhuriyet Senatosu üyesinden kurulu bir karma komisyona verilir. Bu komisyonun kuruluşunda, iktidar grubuna veya gruplarına en az otuz üye verilmek şartıyla, siyasî parti gruplarının ve bağımsızların oranlarına göre temsili gözönünde tutulur.

Karma komisyonun en çok sekiz hafta içinde kabul edeceği metin, önce Cumhuriyet Senatosunda görüşülür ve en geç on gün içinde karara bağlanır.

Cumhuriyet Senatosunca kabul edilen metin, en geç bir hafta içinde yeniden görüşülmek üzere, Karma Komisyona verilir. Karma Komisyonun kabul ettiği son metin Millet Meclisinde görüşülür ve mali yılbaşına kadar karara bağlanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclislerin genel kurullarında, Bakanlık ve daire bütçeleriyle katma bütçeler hakkındaki düşüncelerini, her bütçenin tümü üzerindeki görüşmeler sırasında açıklarlar; bölümler ve değişiklik önermeleri, üzerlerinde ayrıca görüşme yapılmaksızın okunur ve oya konur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Bütçe Kanunu tasarılarının Genel Kurullarda görüşülmesi sırasında gider artırıcı veya belli gelirleri azaltıcı teklifler yapamazlar.

IV- İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi Kani Vrana, Şevket Müftügil, Halit Zarbun, Ziya Önel, Abdullah Üner, Ahmet Koçak, Fahrettin Uluç, Muhittin Gürün, Lûtfi Ömerbaş, Ahmet Erdoğan, Hasan Gürsel, Ahmet Salih Çebi, Adil Esmer, Nihat O. Akçakayalıoğlu ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun katılmalarıyla 14/12/1976 gününde yaptığı ilk inceleme toplantısında, dosyanın eksik bulunmadığı anlaşıldıktan sonra, itiraz yoluna başvuran mahkemenin elindeki davada uygulanacak kanun hükmünün saptanmasına geçilmiştir.

Yukarıda (olay) bölümünde açıklandığı üzere. Anayasa Mahkemesine başvuran mahkemenin elindeki davada, 1/3/1975 de yürürlüğe giren 1868 sayılı, 1975 Yılı Bütçe Kanununun 35. maddesinin uygulanma durumunda olduğu açıktır.

Davada uygulanacak hüküm olduğu kuşkusuz bulunan 35. maddenin tümünün inceleme kapsamına alınıp alınmayacağı konusu üzerinde de durulmuştur. Madde iki fıkradan oluşmaktadır. Birinci fıkra A ve B bentlerine ayrılmaktadır. Üç üst derecelik tavan hükmünü içeren A bendinin davada uygulanma olanağı bulunmasına karşı, B bendi, özel ve toplu sözleşmelerle çalıştırılan personele ödenecek ücretler ile parasal veya mal olarak sağlanan yararlar tutarının tavanını göstermesi bakımından mahkemenin elindeki davada uygulanacak hüküm niteliğini taşımamaktadır. Maddenin ikinci fıkrası ise sözleşmelerle çalıştırılan personele ilişkindir ve sınırlama dışına çıkılması halinde sağlanan menfaatler hakkında ne işlem yapılacağına

göstermektedir. Bu nedenle bu fıkra hükmü de davada uygulanma olanağına sahip değildir. Böyle olunca maddenin birinci fıkrasının yalnız (A) bendi, mahkemenin elindeki davanın çözümüne yön verecek nitelikte olduğu kabul edilmelidir. O halde incelemenin 35. maddenin birinci fıkrasının (A) bendi ile sınırlı olarak yapılması gerekmektedir.

Nihat O. Akçakayalıoğlu, (A) işaretli bendin, davada uygulanma olanağı bulunmadığını, Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle başvurunun reddine karar verilmesi gerektiğini öne sürerek bu görüşe katılmamıştır.

Böylece yapılan ilk inceleme sonunda :

Dosyanın eksiği bulunmadığından işin esasının davada uygulanma olanağı bulunan 1/3/1975 günlü, 15164 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 1868 sayılı 1975 Yılı Bütçe Kanununun 35. maddesinin birinci fıkrasının (A) işaretli bendi ile sınırlı olarak incelenmesine, Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun (sözü geçen bent hükmü, davada uygulanma olanağı bulunmadığından Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle itirazın reddi gerektiği) yolundaki karşıoyuyla ve oyçokluğuyla,

karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ :

İşin esasına ilişkin rapor, itiraz yoluna başvuran mahkemenin gerekçesi, iptali istenen yasa hükmü ile dayanan Anayasa kuralları, bunlarla ilgili gerekçeler ve Öteki yasa metinleri okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 68. maddesi, derece yükselmesinin koşullarını ve yöntemini göstermektedir. Eğitim ve Öğrenim hizmetleri sınıfı hariç, sınıfların 1, 2, 3, ve 4. derecelerindeki kadrolarına, derece yükselmesindeki süre kaydı aranmaksızın atama yapılabilecektir. Ancak bunun için ilgili memurun yüksek öğrenim görmüş olması, 3. ve 4. derecelere atanması için 7 yıl, 1. ve 2. derecelere atanması için en az 10 yıl süre ile Devlet Personel Dairesi Kurulması hakkındaki 13/12/1960 günlü, 160 sayılı Yasanın 4. maddesinde belirtilen hizmetlerde daha önce çalışmış bulunması koşulu aranmaktadır. Bu koşulların gerçekleşmesi halinde memurun 1. derece kadrolu bir göreve atanmasına hiç bir engel yoktur. 1975 Yılı Bütçe Kanununun itiraz konusu 35. maddesinin (A) bendi, memurun bu yolla 1. dereceye kadar atanabileceğini kabul etmiş, ancak, kendisine kazanılmış hak aylık derece ve kademelerinin en çok üç üst derece ve kademesinden aylık ödenebileceğini hükme bağlamıştır. Bu kural 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 68. maddesine yeni bir öge getirmektedir. Böylece 68. maddenin malî yönden uygulanması değişmekte, bir memura atandığı dereceden aylık ödenmesi Bütçe Kanunu ile eylemli olarak sınırlandırılmaktadır. Bir yıl süre ile de olsa, böyle bir sınırlandırma, ancak Anayasa'nın 92. maddesi kurallarına uyularak çıkarılacak bir yasa ile sağlanabilir. Oysa, Bütçe Kanunu ile, öteki kanunlarda değişiklik yapmak ya da bu kanunlara ek hükümler getirmek olanaksızdır.

Anayasa'nın 126. maddesine göre, Bütçe Kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz. Bütçe ile ilgili hükmün niteliği, Bütçe Kanunu ile öteki kanunların yapılmasında Öngörülen anayasal yöntemler ve aralarındaki farklılıklar (Anayasa'nın 64., 92., 93., 94. maddeleri) bundan önce Anayasa Mahkemesinin konu ile ilgili bir çok kararlarında açıkça belirtilmiştir. Konulan ve nitelikleri birbirinden bütünüyle ayrı olan (Kanun yapma) ve (Bütçe Kanunu yapma) gibi yasama işlemlerinin birbirine karıştırılması, birinin ötekinin düzenleme alanına el atması Anayasa'nın 126 maddesine olduğu kadar 92., 93. ve 94. maddelerine de aykırıdır. Bu konudaki gerekçeler Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında belirtildiği için burada yinelenmesine gerek görülmemiştir. (Bakınız : 7/1/1969 günlü, E. 1968/24, K. 1969/4 sayılı karar, 21/2/1969 günlü,

Esas Sayısı:1976/53
Karar Sayısı:1977/15

13133 sayılı Resmî Gazete, Kararlar Dergisi: Sayı: 7, Sayfa 149; 27/6/1972 günlü, E. 1972/25, K. 1972/36 sayılı karar, 27/10/1972 günlü, 14349 sayılı Resmî Gazete, Kararlar Dergisi: Sayı : 10, sayfa 494; 21/11/1974 günlü, E. 1974/26. K. 1974/48, 29/1/1975 günlü, 15133 sayılı Resmî Gazete, Kararlar Dergisi, Sayı 12, sayfa 385; 10/6/1976 günlü, E. 1976/23, K. 1976/33 sayılı karar, 15/9/1976 günlü, 15708 sayılı Resmî Gazete; 21/10/1976 günlü, E. 1976/35, K. 1976/49 sayılı karar, 23/12/1976 günlü, 15798 sayılı Resmî Gazete; 9/12/1976 günlü, E. 1976/34, K. 1976/52 sayılı karar, 15/3/1977 günlü 15879 sayılı Resmi Gazete; 23/12/1976 günlü, E. 1976/32, K. 1976/56 sayılı karar, 22/3/1977 günlü 15886 sayılı Resmî Gazete), itiraz konusu kuralın 657 sayılı Devlet Memurları Kanunun değişik 68. maddesini değiştirci nitelikte ve Bütçe ile ilgisi bulunmayan bir hüküm getirdiği açıkça ortadadır. Bu nedenlerle 1868 sayılı 1975 yılı Bütçe Kanununun 35. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendi, Anayasa'nın 64., 92., 93., 94. ve 126. maddelerine aykırı olduğundan iptaline karar verilmelidir.

Nihat O. Akçakayalıoğlu, itiraz konusu hükmün Anayasa'nın yalnız 126. maddesine aykırılığı nedeniyle iptal edilmesi yeterli olduğu görüşünde bulunmuştur.

SONUÇ:

1/3/1975 günlü, 15164 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 1868 sayılı 1975 yılı Bütçe Kanununun 35/1. maddesinin (A) işaretli bendi hükmünün, Anayasa'nın 64., 92., 93., 94. ve 126. maddelerine aykırı olduğuna ve iptaline, Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun (Anayasa'nın yalnız 126. maddesine aykırılığı nedeniyle iptalin yeterli bulunduğuna) yolundaki görüşü ile ve oybirliğiyle,

8/3/1977 gününde karar verildi.

Başkanvekili
Şevket Müftügil

Üye
Ahmet Akar

Üye
Ziya Önel

Üye
Abdullah Üner

Üye
Ahmet Koçak

Üye
Şekip Çopuroğlu

Üye
Fahrettin Uluç

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Ahmet Erdoğan

Üye
Hasan Gürsel

Üye
Ahmet Salih Çebi

Üye

Üye

Üye

Esas Sayısı:1976/53
Karar Sayısı:1977/15

Adil Esmer

Nihat O.
Akçakayalıoğlu

Ahmet H. Boyacıoğlu